

Almenna brúkið vegar tyngri og tyngri í mun til peninganytsluna til arbeiðsskapandi ílögur

politisk viðmerk-ing

Fyriliggjandi triðja figgjarlógaruppskotið frá sitandi samgöngu sýnir eins og hini bæði undanfarnu, at samgöngan á öngan hátt hefur verið fær fyrri at umboða ein positivan «alternatívan» politikk, men heldur ein politikk, sum ber á tað borðið, at risatöluni á figgjarlóginu meira og meira umboða eitt alment virksemin við øktum forbrúki, ið lutfallsliga vegar tyngri og tyngri í mun til ílög- og arbeiðsskapandi peninganytsluna á figgjarlóginu.

Reypið um sparing, nýskapan og at fáa «hallandi skútuna aftur á rættkjøl», er eisini tagnað, so hvørt vónloysið og tørvurin á framburðsskapandi og mennandi búskaparvirksemi hefur sýnt seg í skjóta vøkstrinum í for-
 óyskari uttanlandsskuld.

Hoast hitt almenna seinastu tvey árin hefur tikið — og framhaldandi tekur — lutfallsliga størri part av bruttotojóðarvøkstri innlendis í landskassan fyrri at figgja vaksandi almenna forbrúkið, so hefur gjaldjavnahallið verið alsamt vaksandi.

Minnilutin visti í fjór á, at forbrúkið á sentrálá okinum veksur skjótt, meðan útbýggingin úti um í landinum er minskandi. Tá so allar loysnir av samfelagsmálum verða drignar út í orimiliga langa tíð, er ikki lógið, at vit fáa eina tómgöngd í búskaparligu ringrásini, sum mest er ein forbrúks-göngd.

Meginorsøkin til hetta er helst klundrið innan samgönguna, sum inntil «pakkaupplatanina» seint í vetur forðaði fyrri loysnum á nærum øllum okjum. Tá tvey ár verða skrodd burtur úr politiska almannakannum, soleiðis at eingin nýghugsan fer fram, so er neyðugt at velja dupult so nógv upp úr nýggjum tey komandi árin.

Tiverri er litið útligt til, at slik nýdyrkan verður, sjálvst um samgöngumenn júst í løtuni lást sum

Hóast figgjarlógin veksur munandi merkir figgjarlógin ikki økta tænastu til borgararnar. Reypið um sparing, nýskapan og at fáa «hallandi skútuna aftur á rættkjøl», er tagnað, so hvørt vónloysið og tørvurin á framburðsskapandi og mennandi búskaparvirksemi hefur sýnt seg í skjóta vøkstrinum í foroynskari uttanlandsskuld, vísir Atli Dam m.a. á i tilráðing síni til figgjarlóginu

göngulagið er betri.

Nýggj tingseta byrjar á Olavsøku og er tað væntandi, at tann politikkur, sum byggir so nógv á persónlig og einstaklinga áhugamáli — so sum vøkpolitikkurin hefur avdúkað — aftur dettur sundur av innanhýsistogtanini.

Hendan togan, saman við § 13 í samgöngusattmalanum niðurbindur samstundis allar aðrar loysnir, meiriluti kundi fingist fyrri á lögtingi.

Undir viðgerðini í figgjarnevndini hava ymsir stovnar lyst hugasina um búskaparlaga útlitið framyvir. Mynd teirra er rættliga dýpur, og sýnir hon, at samgöngan eingi verulig tiltøk hefur at seta í verk fyrri at venda búskaparlugu göngdina.

Endurgevur upp-lýsingar

Sokallaða ráðgevandi nevndin ella «Statsministeriets rådgivende udvalg» verður mangan mett sum eitt «orakul» í metingum sínum. Hon vísir í áliti sínum á, at landsstýrið er komið stutt ávegis til tess at fáa javnvag í foroykskan búskap, og at hon vísir á, at vit í 1982 hava havt eitt hall á handilsjavnanum upp á 425 mio. kr. og eitt gjalds-javnahall upp á 156 mio. kr., soleiðis at samlaða uttanlandsskuldin nú er komin upp á 1605 mio. kr., hóast tilskotið frá statinum er vaksið við 80 mio. kr. og okkara partur av yvirs koti tjóðbankans var heilar 24 mio. kr. í fjór.

Nu ber til at vika metingarnar frá ráðgevandi nevndini, tí hon er einki «orakul», men endurgevur bert upplýsingar, henni eru sendar frá landsstýrinum og Hagdeildini. Tað eru tí fleiri metingar og upplýsingar, sum minnilutin heldur, eru skeivar, hesar telja bæði positiva og negativa vegin.

Tað hefur tí størri tyding sjálvstøðugt at gera sær eina niðurstøðu burtur úr tí tilfari, fingið er til vega.

Her er av serligum tydingi metingin, sum Hagdeildin hefur gjørt viðvíkjandi handilsjavnahalli, gjalds-javnahalli og uttanlandsskuld í 1983. Hesi töl eru fyrri handilsjavnin — 753 mio. kr., fyrri gjalds-javnin — 465 mio. kr. og fyrri uttanlandsskuld — 2100 mio. kr.

Her eru tí fleiri almenningar lantøkur hjá landskassa, kommunum, SEV, telefonverki og øðrum stovnum ikki iroknaðar, heldur ikki eru privatar lantøkur undantikin skip tiknar við og litið er lagt upp fyrri forbrúksøkning, so helst verða hesi hall munandi størri, soleiðis, at uttanlandsskuldin við árslok 1983 verður nærri hálvtriðju milliard. Hetta hefur javnaðarflokkurin fyrr víst á. Eftir trimum árum er uttanlandsskuldin tað trifaldað, og verður samgöngan sitandi valskeiðið út, kann roknaast við, at hon verður ferdaldað.

I mun til undanfarnu tvey árin verður í 1983 tann broyting, at umleið

hellingurin av handilsjavnahallinum upp á 800 mio. kr. verður at stava frá skipailögum. Hetta er í sjálvum sær gagnligt — hóast hallið bert skuldi stavað frá ílögum — og vonandi greiða hesi skip at afturrinda rentur og avdráttir yvir egnar rakstur, men sjálvst um so verður, so tekur tað ikki burtur tann veruleika, at imeðan er sera stórt partur av almennu orkunum framframyvir bundin at tilskotum og veðhaldum til eitt litið tal av projektum við fáum arbeiðsplassum hvørt og við færri ánum enn vanligt hefur verið fyrri ílögur fyrr.

Savnan av kapitali og orku á færri hendur

Sentraliseringsgöngdin ger soleiðis aftur her vart við seg, og politikkurin, sum miðar í móti savnan av kapitali og orku á færri hendur, er meiri eyðsýndur nú, samgöngan hefur sitið í tvey ár.

Keypiorða og reallón hjá vanligum lóntakara er hart skerd hesi tvey ár — til at minka um forbrúkið, sigur samgöngan — men hetta tykist hava verið til fánytis, tí forbrúksmøguleikar annars samstundis eru vaksnið so mikið, at samlaða forbrúkið alsamt veksur skjótt.

Afturat omanfyri nevnda umbýti í forbrúksorku kemur eitt annað fyrbrigdi, sum kemur at tyngja gjalds-javnin. Tað eru teir spekulatiónsvinningar, sum liggja í innlendis soluni av 15—20 árs

Minnilutin vil tí seta fram nokur broytingaruppskot, sum miða imóti at fremja fleiri grund-ílögur, veita betri almenna tænastu og geva eitt ávist endurgjald til teirra við minstu gjaldorkuni.

Røkkur ikki mál-inum

Annars hefur minnilutin um landsstýrisuppskotið ta meting, at broytti budgetteringshátturin, har lagt verður upp fyrri mett-an lónarvøkstur, ikki tykist tálma vøkstrinum á figgjarlóginu og als ikki røkkur setta málinum at beina burtur eykafiggjarlóginar.

Verandi figgjarlóg kemur at sýna ovnýtslu í mun til játtanina og so verður helst komandi ár við. Tað er eins og stovnar-nir nú bert hava eitt hægri støði at ovnýta út frá.

Viðmerkjast skal eisini, at try ára figgjarætlán av hesum slag einki virði hefur, tað eingin verulig budgettering liggur aftanfyri töluni. Uppskotini fyrri 84/85 og 85/86 minna tí mest um tátu, ið gevur einum gömlum agitátións-uppskoti eitt «forlorið» innihald.

Minnilutin hefur merkt sær, at landsstýrið nú hefur hækkað kontoina til ferða- og dagpening til ta upphædd, sum nýtt varð tað árið, ta «frimerkjaviðskifti» við útlond yvirtrekti hesa konto við kr. 700.000,—, men fyrri at leggja upp fyrri óvantaðan vøkstur, eru nú aftur munandi upphæddir settar av hjá einstøku stovnunum, ið áður komu undir somu konti.

Afturat er óvanliga stórt vøkstur á øllum konti við heitinum: «Landsstýrinum at ráða yvir».

Undirstrikast skal eisini, at risavøksturnir í figgjarlógartølum síðan 1980/81, ta uppskotið var 641 mio. kr. og nýtslan 665 mio. kr. lutvist goymir slíkar yvirtøkur, at tær tyngja fitt á samlaða upphæddunum.

Vøkstrin upp á 500 mio. kr. í try ár er so mikið stórt, at heldur hann á við somu ferð, verður helst torført at greiða rentu- og avgjaldsskyldurnar, ið fylgja av ferðaldaðari uttanlandsskuld.